

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Çocuk Hakları Sözleşmesi Uygulamalarının Örnek Davalar Üzerinden İncelenmesi

Simay Arslan¹

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, üye ülkelerden gelen başvuruları jürili bir sistemle inceleyen bir mahkemedir. [Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi](#) ve ek protokolleriyle güvence altına alınmış olan temel hakların çiğnenmesi durumunda bireylerin, toplulukların, tüzel kişilerin ve diğer devletlerin, belirli usul ve kurallar dahilinde başvurabileceği bir yargı merciidir. 47 [Avrupa Konseyi](#) üyesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yargı yetkisini tanımaktadır. Mahkeme, [Fransa](#)'nın [Strazburg](#) şehrinde bulunmaktadır.”²

Bu çalışmanın amacı, AİHM'nin çocuk başvurularının talebini nasıl ele aldığını ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin mahkemece nasıl yorumlandığını incelemektir. AİHM'nin kararında ÇHS düzenlemelerine yeterince atıf yapılmadığını görmekteyiz. ÇHS'nin ilgili maddelerine değinilmesi, Sözleşmenin öneminin devletler tarafından kavranması ve uygulama esnasında yararlanılması açısından önemli bir etki oluşturacaktır.

I. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkını (AİHS md. 5) İlgilendiren Bir Kararda Çocuk Hakları

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

5.Madde

Özgürlük Ve Güvenlik Hakkı

Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir.

Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

- a) Kişinin, yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş mahkumiyet kararı sonrasında yasaya uygun olarak tutulması;
- b) Kişinin, bir mahkeme tarafından yasaya uygun olarak verilen bir karara uymaması sebebiyle veya yasanın öngördüğü bir yükümlülüğün uygulanmasını sağlamak amacıyla yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;
- c) Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması

d) Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulması veya yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yasaya uygun olarak tutulması;

e) Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını engellemek amacıyla, hastalığı yayabilecek kişilerin, akıl hastalarının, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılarının veya serserilerin yasaya uygun olarak tutulması;

f) Kişinin, usulüne aykırı surette ülke topraklarına girmekten alıkonması veya hakkında derdest bir sınır dışı ya da iade işleminin olması nedeniyle yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;

1. Yakalanan her kişiye, yakalanma nedenlerinin ve kendisine yöneltilen her türlü suçlamanın en kısa sürede ve anladığı bir dilde bildirilmesi zorunludur.
2. İşbu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkesin derhal bir yargıç veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış sair bir kamu görevlisinin önüne çıkarılması zorunlu olup, bu kişi makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Saliverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.
3. Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.
4. Bu madde hükümlerine aykırı bir yakalama veya tutma işleminin mağduru olan herkes tazminat hakkına sahiptir.

Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, devletin kişi özgürlüklerine keyfi olarak müdahale etmemesini sağlamak üzere gerek Anayasa'da gerekse uluslararası anlaşmalarda güvence altına alınmıştır. Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 5. ve Anayasa'nın 19. Maddesi ile güvence altına alınmıştır.

Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı bu bölümde mahkemenin, Özgür Çelik / Türkiye kararı üzerinden incelenecektir.

ÖZGÜR ÇELİK/TÜRKİYE KARARI³ (Başvuru No: 667010 - 17/03/2015)

1997 doğumlu Özgür Çelik, 23 Ekim 2009'da hırsızlık yaptığı iddiası ile yakalanmıştır ve Çocuk Şube Müdürlüğüne götürülmüştür. Başvurucu Bakırköy Sulh Ceza Mahkemesine çıkarılmış ve hakkında tutukluluk kararı verilmiştir. 5 Kasım 2009 tarihinde Çocuk Mahkemesi hâkimi, başvuruçunun tutukluluğunun devam etmesine karar vermiştir. Başvuruçunun avukatı ertesi gün müvekkili hakkında verilen karara itiraz etmiştir. Ancak Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi

yapılan itirazı reddetmiştir ve Cumhuriyet savcısının yazılı görüşü Başvurucunun avukatına tebliğ edilmemiştir. 3 Aralık 2009 tarihinde Çocuk Mahkemesi, başvurucuyu suçlu bularak, bir yıl iki ay yirmi gün hapis cezasına mahkûm etmiştir. (Hapis cezası 8.800 Türk lirası para cezasına çevrilmiştir.) Duruşmada, başvurucunun serbest bırakılmasına karar verilmiştir. Yargıtay, 23 Aralık 2013 tarihinde, ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

Başvurucu, iki konuda başvuruda bulunmuştur. Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasına dayanarak tutukluluk süresinden şikâyetçi olmuştur. Ayrıca, Cumhuriyet Savcısının görüşünün başvurucu ve vekiline tebliğ edilmediği ileri sürülerek 5. maddenin 4. fıkrasının ihlal edildiği iddia edilmiştir. Şikayet konusu olay 23 Ekim 2009 tarihinde başvuranın yakalanması ile başlamış olup, 3 Aralık 2009 tarihinde mahkûm edilmesiyle sona ermiştir. Dolayısıyla, başvurucunun tutukluluk süresi kırk gün sürmüştür. Bu süre boyunca, atılı suçun niteliği, tutuklulukta geçen süre, delil durumu, kaçma riski ve ilgilinin henüz savunmasının alınmamış olması, başvuranın tutukluluk halinin devamı için gerekçe teşkil etmiştir.

AİHM, çocuk hâkiminin, adli kontrol tedbirinin yeterli olmayacağına ilişkin değerlendirmesini dikkate alarak, tutuklamaya son çare olarak başvurulduğu kanaatine varmış ve başvurucunun tutukluluğu bakımından Sözleşmenin 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlali oluşmadığına karar vermiştir. Öte yandan, Cumhuriyet savcısının görüşünün başvurana veya avukatına tebliğ edilmemesinin taraflar arasında silahların eşitliği ilkesini ihlal ettiği gerekçesi ile Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu kararı, BM Çocuk Haklarına dair sözleşmenin 40. maddesiyle ilgilidir. Bu nedenle 37. madde çerçevesinde incelenmesi gerekir. Çocuk Hakları Sözleşmesinin 37.4. maddesinde: "Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuk, kısa zamanda yasal ve uygun olan diğer yardımlardan yararlanma hakkına sahip olacağı gibi özgürlüğünden yoksun bırakılmasının yasaya aykırılığını bir mahkeme veya diğer yetkili, bağımsız ve tarafsız makam önünde iddia etme ve böylesi bir işlemle ilgili olarak ivedi karar verilmesini isteme hakkına da sahip olacaktır. Aynı zamanda 40. maddeye göre *"Haklarındaki suçlamalardan kendilerinin hemen ve doğrudan doğruya; ya da uygun düşen durumlarda ana-babaları ya da yasal vasileri kanalı ile haberli kılınmak ve savunmalarının hazırlanıp sunulmasında gerekli yasal ya da uygun olan başka yardımlardan yararlanmak..."* da bir çocuk hakkı olarak görülmüştür.

Bu düzenlemeler göre; çocuğun saygınlığını koruyup başkalarının haklarına ve özgürlüklerine de saygı duymasını sağlayacak şekilde muamele görmesini sağlamak devletin sorumluluklarındandır. Ayrıca çocuk hakkında soruşturmanın silahların eşitliği anlayışına uygun, yargılama sürecinin tarafsız bir şekilde yürütülmesi, çocuğun savunma imkanından yoksun bırakılmaması ve adil yargılanması gerekir. Kararda bu hakları düzenleyen BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinin 37 ve 40. maddelerine doğrudan bir atıf yapılmamış, değerlendirilmesi gerektiğine dair not düşülmekle yetinilmiştir.

II. Yaşam Hakkını (AİHS md.2) İlgilendiren Bir Kararda Çocuk Hakları

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

2. Madde

Yaşam Hakkı

1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.

Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

- a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;
- b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;
- c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması

Bu bölümde AİHM önünde en çok ele alınan ikinci ihlal konusu olan ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2.maddesi ile düzenlenen yaşam hakkı ele alınacaktır. AİHM'nin bir çocuk hakkı olarak yaşam hakkını ele alışı Asiye Genç / Türkiye Kararı üzerinden incelenecektir.

ASIYE GENÇ / TÜRKİYE KARARI⁴ (Başvuru no: 24109/07 - 27/01/2015)

Hamile olan başvuru, sancılanması üzerine 30 Mart 2005 tarihinde eşi Bülent Genç ile birlikte Gümüşhane Devlet Hastanesi'ne gitmiştir. 31 Mart 2005 tarihinde Tolga Genç doğmuştur. Tolga doğumundan kısa bir süre sonra solunum sıkıntısı yaşamıştır. Gümüşhane Devlet Hastanesinde yenidoğan ünitesi bulunmadığı için uzakta olan Trabzon'da bulunan Karadeniz Teknik Üniversitesi Farabi Devlet Hastanesi'ne gönderilmiştir. Fakat yer olmadığı için başka yere sevk edilmiştir. Tolga sabah saat 2.00 sıralarında Trabzon Doğum ve Çocuk Hastanesi'ne (TDÇH) getirilmiştir. Buradaki nöbetçi hekim, Bülent Genç'e boş kuvöz bulunmadığını ve tekrar KTÜ Farabi Devlet Hastanesi'ne gitmeleri gerektiğini bildirmiştir. Bu hastaneye tekrar gidilmiş ancak gene kabul edilmemiş ve Tolga ambulansla bulunduğu bu süre zarfında gece 03:30'da hayatını kaybetmiştir. Başvuru ilgili doktorların cezalandırılmasını istemektedir. Doktor M.K *"geldiğinde bir kuvöz bile boş değildi ambulansta kuvözün içindeydi ve onu kuvöz olmadan hastaneye yatırsaydık hayatını daha erken kaybederdik."* şeklinde ifade vermiştir. Olaydan sonra sağlık görevlileriyle ilgili idari soruşturma başlatılmıştır. Olayın meydana geldiği akşam Gümüşhane Devlet Hastanesi'nde yalnızca tek bir kuvöz bulunduğu ve bunun da arızalı olduğu;

TDÇH’de ise dört adet kuvöz bulunduğu, bunlardan üçünün dolu olduğu, dördüncüsünün ise arızalı olduğu ve bu kuvözlerde havalandırma sisteminin bulunmadığı tespit edilmiştir. Olay sonrasında yalnızca doktor T.Ö. hakkında bir soruşturma açıldığı, diğer hastanelerde yer alan sağlık görevlileri hakkında yapılan soruşturma neticesinde ise kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verildiği tespit edilmiştir. T.Ö.’nün ise hakkında açılan soruşturmaya itiraz etmiş ancak itirazı reddedilmiştir.

Başvurucu, devletin iç hukuk yollarının yani yapılan soruşturmanın yetersiz olduğu iddiası ile AİHM’ne başvurmuştur. Hükümet başvurusunun, iç hukuk yollarını tüketmediğini, verilen mahkeme kararlarına itiraz etmediğini ileri sürmektedir. AİHM, hükümetin bu iddiasını anlamsız bulmuştur. AİHM, yeterli sayıda yenidoğan bölümü olmamasını AİHS 2. madde ihlali olarak değerlendirmiştir. Mahkeme, kamu sağlığını ilgilendiren konuların AİHS 2. maddesi düzenlenen yaşam hakkı kapsamında değerlendirileceğini belirtmektedir. Mahkeme, acil tedavinin sağlanmamasına neden olan koşulları ve iç hukukta yürütülen soruşturmaların yetersiz kalmasını göz önünde bulundurarak Devletin, küçük Tolga Genç ile ilgili olarak, Sözleşme’nin 2. maddesinden ileri gelen yükümlülüklerini yerine getirmediğine kanaat getirmenin uygun olduğu sonucuna varmaktadır.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi bakımından ele aldığımız Sözleşmenin 6. maddesine bakmak gerekir. Bu maddeye göre *“Taraflar Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler. Taraflar Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.”* Bu madde gereğince her çocuğun ve dolayısıyla Tolga bebeğin yaşam hakkı devlet tarafından korunmalı ve hayatta kalması için gerekli azami çaba göstermelidir. Bu olayda Tolga bebeğe yapılan müdahalede azami çabanın gerçekleşmemiş ve tedavisi için gerekli özenin gösterilmemiş, tedavi için gerekli hastane koşulları sağlanmamış, bunun sonucunda da Tolga bebek ambulansla hayatını kaybetmiştir. Konu ile ilgili bir diğer ÇHS hükmü 24. maddedir. Bu madde de her çocuğun *“olabilecek en iyi sağlık düzeyine kavuşma, tıbbî bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini veren kuruluşlardan yararlanma hakkı”* olduğu düzenlenmektedir.

III. İşkence Yasağı (Madde 3) İle İlgili Bir Kararda Çocuk Hakları

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

3.Madde

İşkence yasağı

Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.

Bu bölümde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin işkence yasağı kavramını çocuklarla ilgili başvurularda nasıl değerlendirdiği Yazgül Yılmaz – Türkiye Davası üzerinden incelenecektir.

“İşkence” terimi, bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözetin herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatiyle uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırap veren bir fiil anlamına gelir.”⁵ (5)

YAZGÜL YILMAZ/TÜRKİYE KARARI⁶ (Başvuru No:36369/06 - 01/02/2011)

On altı yaşındaki Yılmaz 15 Temmuz da yasadışı terör örgütü PKK’ya yardım ve yataklık ettiği gerekçesiyle polisler tarafından yakalanarak gözaltına alınmıştır. Aynı gün kolu sargılı olan başvuru tıbbi rapor düzenlenmesi için Kızıltepe Hastanesine gönderilmiştir. Doktor emniyet müdürlüğünün talebi üzerine düzenlediği el yazısı tıbbi raporda başvuranın vücudunda hiçbir darp ve şiddet izine rastlanmadığını belirtmiştir. 16 Temmuz’da Kızıltepe Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Komiseri, Yılmaz’ın vücudunda şiddet izi bulunup bulunmadığının ve kızlık zarının zarar görüp görmediğinin belirlenmesi amacıyla ilgili şahsın hem tıbbi ve hem de jinekolojik muayeneden geçirilmesini talep etmiştir. Bu yazıda jinekolojik muayenenin başvuran tarafından istendiği belirtilmiştir. Bununla birlikte, bu talep başvuran ya da yasal temsilcisinin imzasını taşımamaktadır. Bunun üzerine Kızıltepe Devlet Hastanesi’ne sevk edilen Bayan Yılmaz, önce bir jinekolog ve daha sonra bir pratisyen doktor tarafından muayene edilmiştir. Jinekolog, Çocuk Şube Komiserinin kendisine gönderdiği belge üzerine el yazısıyla verdiği cevap notunda, başvuranın kızlık zarının bozulmamış olduğunu bildirmiştir. Pratisyen doktor ise, genç kızın vücudunda hiçbir darp ve şiddet izine rastlanmadığını belirtmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu raporlarda yasal temsilciden izin alındığına dair bir ibare yer almamaktadır. Başvurucu gözaltındayken kendisine cinsel taciz yapıldığını, tazyikli suyla müdahale edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca jinekolojik müdahale yapılırken kendisinden herhangi bir onay alınmadığını belirtmiştir. Başvurucu yaşadığı psikolojik travmadan dolayı psikiyatrist, jinekolog ve ortopedi uzmanıyla görüşmüş ve bu kişiler tarafından da düzenlenmiş raporlar bulunmaktadır.

Başvuruya konu olayda, başvuru Yazgül Yılmaz’ın beden muayenesine rıza gösterip göstermediği teyit edilmeden, aynı zamanda çocuk olduğu dikkate alınarak fiziksel ve zihinsel durumunun uygunluğu ile ilgili bir uzman görüşü alınmadan bir tıbbi müdahale gerçekleştirilmiştir. Olayda mağdur Yılmaz’ın açıkça kendisine tecavüz edildiği iddiasında bulunmasına rağmen muayenenin kızlık zarı kontrolü şeklinde yapılması da keyfi bir uygulamadır. AİHM davada gerçekleşen jinekolojik müdahaleyi kötü muamele olarak, soruşturma açmayı imkansız kılan diğer durumları da 3. maddenin usulden ihlali olarak değerlendirmiştir.

Bu konu ile ilgili ÇHS düzenlemesi 37. maddesi incelenmelidir. AİHM, kararında bu maddeye atıf doğrudan doğruya görülmemekle beraber olay üzerinden hareketle genellikle “çocuk yaşta olması” ibaresine yer verilmiştir. Doğrudan ÇHS maddesine atıf bulunmamaktadır.

IV. Adil Yargılanma Hakkı (madde 6) İle İlgili Bir Kararda Çocuk Hakları

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

6. Madde

Adil Yargılanma Hakkı

1. Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir. Karar alenî olarak verilir. Ancak, demokratik bir toplum içinde ahlak, kamu düzeni veya ulusal güvenlik yararına, küçüklerin çıkarları veya bir davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde veyahut, aleniyetin adil yargılamaya zarar verebileceği kimi özel durumlarda ve mahkemece bunun kaçınılmaz olarak değerlendirildiği ölçüde, duruşma salonu tüm dava süresince veya kısmen basına ve dinleyicilere kapatılabilir.

2. Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır.

Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

- a) Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek;
- b) Savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmak;
- c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;
- d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;
- e) Mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanmak.

Bu bölümde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, adil yargılanma hakkını çocuk başvuruçular ile ilgili ele alışı Ulay – Türkiye kararı üzerinden incelenecektir.

ULAY/TÜRKİYE KARARI⁷ (Başvuru No:8626/06 - 13/02/2018)

Gebze'de yaşayan 84 doğumlu başvuruçusu, 17 Ağustos 2002 tarihinde H.A. isimli kişinin öldürülmesi olayına karıştığı iddiası ile karakola getirilerek gözaltına alınmış ve ertesi gün serbest

birakılmıştır. Daha sonra tekrar karakola getirilerek avukatı olmaksızın ifadesi alınmıştır. Sorgudan sonra başvuru serbest bırakılmıştır. 26 Ağustos günü başvuru 18 yaşını ikmal etmiştir. 20 Eylül 2002 tarihinde başvuru yeniden avukatı olmaksızın sorgulanmış ve H.A.'yı bir arkadaşının büyük annesi olarak tanıdığını ifade etmiştir. Polis tarafından hazırlanan bir rapora göre başvuru evinde bulunan bir seramik kesme aletindeki kan lekeleri ile müteveffadan alınan dokuların DNA'ları uyuşmaktadır. Bu rapor üzerine başvuru tekrar yakalanmıştır. Polis tarafından yapılan keşif esnasında başvuru H.A.'yı öldürdüğünü itiraf etmiştir. Bu esnada başvuru yanında avukatı bulunmamaktadır ve kendisine avukat bulundurma ya da sessiz kalma hakları hatırlanmamıştır. 13 Ekim 2002 tarihinde Savcılık tarafından, avukat eşliğinde başvuru ifadesi alınmış, başvuru önceki ifadelerini tekrarlamakla birlikte polis nezaretindeyken kendisine penisinden ve ayak küçük parmağından elektrik verildiğini ileri sürmüştür. Yapılan muayenede yaralanma izine rastlanmamıştır. Aynı beyanları yargıç önünde tekrarlayan başvuru aynı gün tutuklanmıştır. Başvuru yargılama sırasında da, kovuşturma öncesindeki ifadesini kabul etmemiştir.

Başvuru, kendisine gereğince hukuki yardım sağlanmadığından ve mahkemenin kendisinin talep ettiği tanıkları dinlemediğinden yakınmıştır. Mahkeme bu konuyu AİHS 6. maddesi çerçevesinde ele almıştır. Mahkeme, başvuru kendini suçlayıcı nitelikteki ifadelerinin yerel mahkeme tarafından hüküm kurulurken dikkate alınmadığını, başkaca delillere dayanılarak mahkûm edildiğini kabul etmiştir. Mahkemeye göre, başvuru, özellikle korunmasız olduğunu ya da zorlamaya maruz kaldığı yönündeki iddialarını destekleyen deliller bulunmamaktadır. Bununla birlikte mahkeme, başvuru keşif esnasında hukuki yardıma erişmesinin sağlanmamasının yargılamanın adillğine telafi edilemez biçimde etki ettiği kanaatinde. Bu nedenle Sözleşmenin 6/3. maddesi ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

Konu ile ilgili olan ÇHS'nin 40. maddesi bu olaya uygulanabilir içeriktedir. Başvuru konu olayda, yetkili makamların, çocuğun yaşını gözardı ettikleri ve zorunlu hukuki yardım sağlama yükümlülüklerini yerine getirmediği görülmektedir. Öte yandan, AİHS 6. maddesi ile düzenlenen adil yargılanma hakkı, ÇHS 40. maddesi ile birlikte bütün olarak ele alındığında, yargılanmakta olan çocuğa hem psikolojik, hem de hukuki destek sağlanıp sağlanmadığının araştırılması gerekecektir. Ancak, bu kararda da Çocuk Hakları Sözleşmesi 40. maddesi kararda değerlendirilmemiş olup herhangi bir atıf yapılmamıştır.

---

¹ Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi lisans öğrencisi.

² https://tr.wikipedia.org/wiki/Avrupa_%C4%B0nsan_Haklar%C4%B1_Mahkemesi

³ <http://www.cocukgozlemevi.org/aihm-davalari/ozgur-celik-turkiye%202017>

⁴ <http://www.cocukgozlemevi.org/aihm-davalari/asiye-genc-turkiye>

⁵ [file:///C:/Users/lenovoo/Downloads/CASE%20OF%20ASIYE%20GENC%20v.%20TURKEY%20-%20\[Turkish%20Translation\]%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Justice.pdf](file:///C:/Users/lenovoo/Downloads/CASE%20OF%20ASIYE%20GENC%20v.%20TURKEY%20-%20[Turkish%20Translation]%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Justice.pdf)

⁶ <http://www.cocukgozlemevi.org/aihm-davalari/yazgul-yilmaz-turkiye>

⁷ <http://www.cocukgozlemevi.org/aihm-davalari/ulay-turkiye>